

Viimeinen taistelu.

Viimeinen taistelu Pohjolan pimeitä voimia, pahuuden ja pimeyden enkeleitä vastaan tapahtuu näkymättömässä maailmassa, vaikka varjo "taivaaisesta taistelusta" heijastuu maalliseen elämään, ja ^{saaden} saa täällä aikaan vihaa, vainoa, häväistystä ja syytöksiä maailman puolelta.

Se alkaa suurella tuskalta Getseemassa. Ihminen aavistaa ja kamppailee sielussaan, ^{Kaol. 7} ~~petetä~~ kristuen lopullista uhria. "Ota pois minutta tämä kalkki" hän ruhoilee, tuskan verihiki ohimillaan. Mutta kohta perästä: "Kuitenkaan ei niinkuin minä tahdon, vaan niinkuin sinä, Isä."

Kalevala kuvailee tätä tuskaa niin dramaattisella väkijäntävyksellä ja samalla niin rauhallisella elämyksellä, että tekisi mieleemme ottaa tähän 43:n runon koko kuvaus (säkeet 23-101):

Petet

Ukha vauha Väinämöinen
Laskeri sinistä merta,
Iste tuon sanoiksi viikhi;

Petit

Pukui purtensa perästä:
 "Oi sie lieho Lemmien poika,
 Ylimmäinen ystäväni,
 Nouse purjepuun nenähän,
 Vatevarpahan ravaha,
 Katsaise etinen ilma,
 Tarkkoa takainen taivas,
 Onko selvät ilman rannat,
 Onko selvät vai sekavat!"

Lemminkäinen nousee mastoon ja ta, kastea
 taivasta. "Pelä on," hän ilmoittaa, "pieni pilvi vain on
 pohjoisessa."

Petit

Sanoi vanha Väinämöinen:
 "Jo vaimen valehtelitki;
 Ei se pilvi ohekanä,
 Pilven lonka liekekänä,
 Se on pursi purjehinen;
 Katso toiste tarkemmasi!"

Lemminkäinen katsoo nudesta ja
 ilmoittaa, että saari näkyy kaukana, heavat täynnä harrukoita,
 koinat kirjokoppeloita.

Petit

Sanoi vanha Väinämöinen:
 "Jo vaimen valehtelitki;
 Olavukoita ei ne olle,
 Eikä kirjokoppeloita,
 Ne on Pohjan poikasii;
 Katso tarkoin kolmannesti!"

Ja kun Lemminkäinen kolmannen
 kerran tarkastaa, hän huomaa erehdyksensä ja ilmoittaa,
 että Pohjan pursi on tulemassa, "sate miestä' soutimilla, tu-
 hat ilman istumassa."

Petit

Silloin vanha Väinämöinen
 jo tunsii toet totiset...

Ja enempi tuumaamatta hän kärkee sou-
lajia peremaan parastaan, ettei Pohjolan jursist saavuttaisi.

Petit

Souti seppo Ilmarinen,
Souti lieko Lemminkäinen,
Souti kausa kaikenlainen;
Lyllyivät melat lyhyiset,
Stangat piikki pihlajaiset,
Venä horkainen vapisi;
Kenä hyskitti hylkehenä,
Perä koskenä kohisi,
Vesi kietui kelloloissa,
Vahti galloissa jakeni.

Pohjolan jurjelava on kuitenkin nopea
kuin katemlan soutuvenä,
kulkuisempi ja vanha Väinämöinen

Petit { Jo tursi tuhon tulevan,
Hätäpäivän päälle saavan...

Väinämöinen aavistaa, ettei taistelu pohjo-
laisia vastaan on oleva tuhoisa hänen omallekin välle, meitä
ennenkuin hän heittäytyy loivottomaksi, hän vielä koettaa viimeis-
tä mahtikeinoa. Turvautuen hänkin puolestaan taikataitoonsa
hän loiktaa mereen suuren salakarun, johon Pohjan jursi
ajantuisi. Niin kävikin:

Petit

Tulla piikki Pohjan jursi,
Halki aallon hakkoavi,
Jopa joutuvi karille,
Punttui luottohon lujasti;
Lenti poikki puinen jursi,
Sataknari kathieli,
Mastot maiskatti onnehen,

Petit { Purjehet putochivat
Nolksi tuulen vietäviksi,
Ahavan ajettaviksi.

Louhi Pohjolan emäntä juoksee jaloin ve-
teen puolta nostamaan, mutta kun huomaa sen perin hajina-
neeksi ja piloilte onneeksi, hän vähän mietittyään muut-
taikse suunnattoman suureksi kothaksi, jonka "toinen sii-
pi pilviä sipaisi, toinen vettä vieprahтели." Aseellisen
vähensä hän ottaa jyrkistölleen ja siipensä alle ja vephtyy
tällä tavalla hätyyttämään kalenlaisia.

Petit { Jo tulevi Pohjan eukko,
Lintu kumma liitelevi,
Harteista kuin havukka,
Vaakalintu vartalotta.
Yllättävi Väinämöisen,
Lenti puojepuun nenähän,
Vaatevarpahan vapasi,
Päähän pieleen seisotaiske;
Oli parsi päin puota,
Lawa laioin kallistua.

Ilmarinen ruokoike jimalatteen suojeleus-
ta tulemaan taistelussa, mutta Väinämöinen kysyy juokseksi ri-
valla, joko Pohjolan emäntä nyt on saapunut Sammon
jaolle. "En lähe Sammon jakoon sinun kanssasi, katabi",
huutaa Louhi vastaukseksi ja tavolta Sampoa veneestä.

Nyt alkaa tuima taistelu. Lemminkäinen
vetäi miehkansa, iskee ja huutaa:

Petit { "Maahan miehet, maahan miekat,

Petit { Maahan untelot urohot,
 Sa'at miehet süven aita,
 Kymmenet kynän nenästä!"

Vainämöinen näkee lopun tähestyran:

Petit { Uuka vanha Väinämöinen,
 Tietäjä iän-ikuinen
 Arvasi ajan olevan,
 Tunsi hetken tulleheksi...

Hän vetää melan merestä ja iskee silä

lä kokolta kynnen toiseen perästä, niin ettei jää kuin
 yksi "sakarisoimi".

Petit { Pojat siiviltä putosi,
 Melshahti merehen miehet,
 Sata miestä süven alta,
 Tuhot nurstolta urosta;
 Itse kokko kopsahutti,
 Kapsahutti kaaripuille,
 Kuni puusta koppeloinen,
 Kuuseen oksalta orava.

Mutta voi! "Sormella nimettömällä" Lou.

hi tavotte Sampoa ja

Petit { Sammon vuoatti vetehen,
 Kaatoi kaiken kiojokannen.
 Punapuuron laitimelta
 Keskele meren sinisen;
 Siinä sai murieksi sampo,
 Kiojokansi kappaleiksi.

Pohjolaiset oli voitettu, mutta Sampo

oli samalla hävitetty.

~~Tätä tarinetta on useita versioita.~~

Kuinka tämä myt on vertauskuvoallisesti ymmärrettävissä? Minkä tähden Sampo uudestaan menetettiin?

Taistelua pohjolaisia vastaan meidän ei tarvitse symbolistisesti selittää, koska se on värikäs ja eloisa kuvaus todellisesta taistelusta näkyvässä maailmassa; mitä kuvauksessa on fyysillisistä realismista, se pitää paikkansa ^{tuolla puolella} ~~luonnonlaittoja~~ sielullisina vastavastuuksina. Mutta kysymykseksi meille jää, miksi Sampo, aurinkokuumis, jonka saavuttamiseksi ^{eli} luomiseksi on niin paljon työtä tehty, niin monta vaivaa ja vaikeutta keuhetty, miksi se ~~uudestaan~~ vielä kerran menetetään, miksi se jirstoutuu ja ~~miksi se~~ kappaleiksi hajoaa. Mieleemme häy apeaksi ajattellessamme Kalevalan sankareita, muistelllessamme, että Ilmarinen alkuperäisesti oli Sammon takonut, ja me kysymme onnustelluina: eikö tuo näennäinen voitto itse asiassa ollut suuri tappio?

Tässä kohden Kalevala - avattuina mytillispsykologisella avaimella - kuitenkin taas todistaa, mikä syvälderin elämäkokemus ja viisaus seuranneihin on kätkeyty. Sillä jos se olisi antanut Sammon ehjänä jäädä kalevalaisille, eikö silloin Pohjola olisi jäänyt aivan osattomaksi? Silloin Kalevala

293/
ohisi painostanut sitä dualismia, sitä ikuisia eroa hyvän
ja pahan välillä, jota ei jumalallisessa viisaudessa ole. Ka-
levalla olisi edustanut hyvää - tietenkin, - mutta Pohjolan
ohisi kohtalo tuominut niin sanoaksemme auttamus-
tomaan pimeyteen ja kadotukseen, ja Kalevalan saaka-
rit olisivat saattaneet ajatella, ainakin olisimme
me niin voineet tehdä heidän puolestaan, että hy-
vä ja oikeus sai palkkansa ja paha ansaitun ran-
gaistuksen.

Kun ~~star~~ sitä vastoin Kalevala antaa Sam-
pon jirstoutua, terottaa se sillä korkeimman siivel-
lisen opetuksensa. Sampo - viisauden lahde, onnen
tuojä - ei ole yksilöä varten. Oli Ilmarinen tai Väinä-
moinen kuinka hyvä tahansa, Sampo ei voinut jäädä
yksi heille, niinkauan kuin he taistelivat pimey-
den voimia vastaan. Taistelllessaan niitä vastaan he
erottivat ne itsestään; asettueensa Jumalan san-
kureiksi he ~~erottivat~~ ikään kuin työnsivät pahuu-
den ulos jumalasta. Mutta onko tämä mahdollis-
ta? Saattaa ko mikään jäädä osattomaksi jumalasta
ja Hänen elämästään? Voiko pahuu olla, jota ei
jumala rakkautellaan voittaisi, voiko olla tietämät-
tomyyttä niin mustaa, ettei jumalan läpi tunkeva va-
do koskaan pääsisi siihen paistamaan?

Ei, me vastaamme tähän, ei ole. Ei ole sitä pestellettä jota ei Jumalan rajaton säälä kerran pelastaisi. Sentähden olisi ollut psykologinen ja vielä enemmän okkultinen erehdys antaa Sammon joiden kirjain kalevalaisten käsiin. Sammon tuli piirstoutua ja haista jota kappaleiksi, niin että haikki siitä saivat osansa: Louhikien kantoi siitä kannen Pohjolan. Täten opetettiin vihitylle kalevalaiselle viimeinen seuri lausy: täydellisen ~~se~~ uhrautuvaisuuden.

Ainoastaan se, joka kokonaan ja lopullisesti saattaa hiettiä itsensä, voi kokonaan ^{ja lopullisesti} kelvata Logoksen eli Jumalan edustajaksi maan päällä. Samoin hän Kristuskin kulki tien Golgatalle ja kuoli ristien puolella ihmiskunnan hyväksi.

Syvästi inhimillinen onkin ~~rauhallisuus~~ ~~tyrsköiden~~ Kalevalan kuvaus Väinämöisen nöyryydestä ja i: köisistä kütöisyydestä, kuu hän näki, miten tuulet ja aallot kuhittelivat maahan Sammon siruja:

Petit

Utaku vanha Väinämöinen
 Näki tyrsköyn työntelevän,
 Flyrsköyn maalle hylkeivän,
 Aallon rannalle ajavan
 Noita sampuen muruja,
 Kirjohanneen kappaleita.
 Hän luostu toki ihastui;

Petit

Sanan virkko, noin nimesi:
 "Tuost on siemenen sihiö,
 Alku onnen ainiaisen,
 Tuosta kyntö, tuosta hylvö,
 Tuosta helvon kaikenlainen,
 Tuosta kuu kumottamahan,
 Onnen päivä paistamahan
 Suomen suurille tiloille,
 Suomen maille mairehille!"

Ja Väinämöisen rukous kansaan puo-
 lesta, kun hän itse on kaikkein menettänyt, osottaa,
 kuinka tyystin hän on itsensä unohtanut:

Petit

Anna luoja, suo Jumala,
 Anna onni olleksemme,
 Hyvin ain' eläksemme,
 Kunnialla kuollaksemme
 Suloisessa Suomen maassa,
 Kauniissa Karjalassa!"

Täten loppuu Kalevalan kertomus Sam-
 mosta ja siis Kalevalan esitys vihkimyksen suuresta dra-
 masta. Runo kyllä pulaa sankareittensa elämänvai-
 keisiin ja kertoo, kuinka Pohjolan emäntä, jonka val-
 ta oli saipunut ja arvo alentunut, mietti kostoa ja sai
 aikiaan kaikenlaisia vaikeuksia kalvalaisille (45 ja 46
 runo) tullaan lopulla voitettui vasta 49: nnessä runo-
 rossa. Mutta sota Sammosta on päättynyt eikä Sam-
 po enää ehjäni esiinny.

Nyt muuan kysymys on oikentettu:
 eikö sitten vihitty ~~koston~~ saakaa pitää omaa auringko-

295 b) ruumistaan? Mitä ~~niin~~ niin ollen on hänen o-
maa suhdettaan omaan ikkuisen taikaruumiseensa
ymmärrettävä? Onko Sampo ainiaaksi menetetty?
Missä on silloin vihityn kuolemattomuus? Eikökin
tässä sittekin jüle vielä suurempi mysteeri?

Ja me vastaamme: jülee, Sammon
menettämisen takana jülee sen ^{takaisin} ruusissaavutta-
minen. Semmoinen on elämän laki. Kaikki mitä
henkisesti menetetään, voitetaan jälleen. Ken henke-
nsä menettää, hän saa iänkikkuisen elämän.

Samporuumis kyllä kerran tulee vie-
hityn omaksi. Siihen Kalevala selvästi viittaa Väi-
nämoisen sanoilla:

Petit { "Annapas apu kukaan,
Päivän mennä, toisen tulla,
Taas minua tarvitahan,
Katsotahan, kiivatahan
Uuen Sammon saattajaksi..."

Ja jos kysymme: milloin tämä vihityn
elämässä tulee tapahtumaan? Löydämme vastauk-
sen juuri edellä kerrotusta Sammon taistelusta.
Tietysti silloin, vastaa Kalevalan henkinen katsoja,
toivonta, kun ei vihitty enää taistele, kun hän ei
enää eroita itseään pahasta eikä asetu jumalan
puolelle perkelettä vastaan, vaan antaa itsensä

295c)

lunnaksi pahalle ja, sanoen: "en enää taistele pimeyden voimia vastaan, vaan rakastan mitä ja kotoaan ne itseeni. Tulkoon kaikki pehminun ylitseni ~~ella~~ ja minun sisääni, että mi-nä voisin sen hyväksi muuttaa ja hyväni ite-sestäni lähettää. Tulkoon kailehi Kirous mi-nun päälle, että minussa se suendauskeksi muuttuisi!"

Tämä opetus on samalla katke-tyyni runon kertomukseen ihanana tulevaisuuden lupauksena ja ylösnousemukseen lupauksena.

Tunneimme toisen vitkihimpdon-
man, jossa tämä ylösnousemus on kuvattu reeko-
tiseksi todellisuudeksi. Uusi Testamentti kertoo,
miten Kristus kuolemattomassa auruudessa
^{Hän onkin kuollut nöyräni kuin aseton lammas tekemättä}
saan ~~ousee~~ ^{kuolleista.} Se, johon ~~Kalvala~~ ^{Kalvala} ~~se-~~
^{Kerälläköön vastarintaa, vieläpä kieltäen Pietaria häntä} ^{puolustamasta, kun tämä miik-}
~~te~~ ^{se} ~~totentun~~ ^{sis toiseen ju-}
^{Kirjan tärkeitä} ^{Minika} ^{hän} suurimmassa ^(inhimillisessä) ~~teuhassaan~~
riidin puolella kadotti, sen hän suurimmassa jumalallisessa
nimessä voittaa jälleen ylösnousemuksessaan. Ja se
mihin Kalvala arivistuksena viittaa, totentun siis toisen
pyhäin Kirjan ~~Kirjasta~~ ^{impansa} ihmetäpahtumana.

194
vielä pysyväisesti organisoitu.

Mutta pitkälle on pyrkijä päässyt.
Korkealle nosti totuuden etsijän Kalevalan muuttamien
väisäus. Se yhdisti hänet korkeampaan mieltänsä; se
vei hänet askel askeleelta lähemmäksi Jumalaa: luon-
dessaan käyttövälineitä vihitylle minuudelle se muodos-
ti vesiruumia veneen, muutti sen ilmaruumiin kan-
teleeksi ja loi siitä vielä tuliruumia Sampo-
~~on~~ Vesiruumis antoi pyrkijälle Jumalan sydämen, ilma-
ruumis Jumalan järjen ja viisipäätöksiin, tuliruumis
Jumalan pyhyys ja voiman. Sampo ohjauksena olisi nä-
mi kaikki ikuisesti yhdistänyt, mutta siihen vaadittu
lopullinen uhri jäi vielä tekemättä. Kuitenkin vain täs-
täiseksi. Ja tätä muuta päivää odottaen työdyttiin Sam-
pon siruun, joita tuulia ja aallot maahan kuljetteli-
vat.

Uika vanha Väinämöinen
Näki tyroskyn työntelevän,
Hylroskyn murelle hylkeävän,
Aallon rannallen ajavan
Noita sampuen muruun,
Kirjokanhen kappaleit.
Hän tuosta toki ihastui,
Sanan verkko, noin nimesi:
"Tuost' on siemenen siikö,
Alku onnen ainiaisen,
Tuosta kyntö, tuosta kylvö,

Petel

Stt

Tuosta kasvu kaikehenlainen,
 Tuosta kuu kumottamahan,
 Onnea päivä prais tamahan
 Suomen suurille tiloille,
 Suomen maille mairiehille!"

Juuri tämän Väinämöisen ihoineen kii-
 tollisuus on eettillisesti merkille pantava. Hän oli paras-
 taan tehnyt, ei ollut saanut enempää oppia, uskollises-
 ti vain oli kansansa ~~sis~~ tietäjien jalkia kulkenut. Jot-
 lei hän voittanut kaikkea sitä, mitä oli voitettavissa
 ja mitä hänkin oli toivonut, ei hän sitä mielessään
 katheroittunut. Päinvastoin hän aivan kuin ihmetteli,
 että näinkin paljon oli saatu aikaa. Ja Suomen kansan
 syvimpiä giurteita onkin ~~että~~ ollut ilomiehien ty-
 tyä pieneen, kun ei kohtalo ole suurempaa suonut,
 ja Väinämöisen tavalla rukkilla:

"Anna leijä, sus jumala,
 Anna onni ollaksemme,
 Hyvin ain' eläksemme,
 Kunnialla kuollaksemme
 Suloisessa Suomen maassa,
 Kauriessa Korpjalassa!"